

De Lithse middenstand in de vijftiger jaren

door Theo Schulz en Mechtilde Meijer

In de jaren vijftig van de 20^e eeuw was Theo Schulz een jonge knaap die in Lith de krant bezorgde. De vaste route die hij met zijn fiets aflegde, kan hij nog steeds dromen. Sterker nog, als hij herinneringen ophaalt aan die tijd kan hij feilloos opnoemen wat er in die vroeg naoorlogse jaren aan middenstand in Lith aanwezig was. Theo's ouderlijk huis stond aan wat destijds Putwijk werd genoemd. Wijk A nummer 73. Vandaar vertrok hij iedere ochtend om zijn krantenwijk te doen. Voor de Maaskroniek doet hij onderstaand zijn route nog eens over en vertelt hij ons waar de Lithse neringdoenden gevestigd waren in die tijd:

Het is 1951, een gewone doordeweekse dag. Het kleine dorpje Lith ligt er mooi bij, zo tussen de polders en de Maas. Als Theo thuis op de fiets stapt, ziet hij aan de overkant de **busonderneming**

Busonderneming De Maaskant. Foto: Th. Schulz

De Maaskant, het latere Maaskant Reizen, aan wat later de Mr. van Coothstraat zal heten. Vanaf hier naar de overkant kijkend ziet hij het huis van zijn burens **Tinus en Trui van Zoerland**, die **petroleum** verkopen. In de Valkseweg is het nog rustig, er ligt nog geen sportpark en er staan slechts een paar boerderijen. Als we de blik richting Marktveld richten zien we aan de rechterkant het **timmerbedrijf** van **Van Heck**. Ook hier is Lith nog vrijwel ongerept. Links van de weg zitten een paar boerderijen en, het Marktveld naderend, zien we links de boerderij van De Goeij en

rechts de bijbehorende schuur op de hoek van de Molenstraat. Maar daar komen we later pas. We slaan eerst linksaf het Brugpad in. Hier heet het wijk B. maar soms noemt men het hier 'het Sikkenbuurtje'. Hier wonen geen rijke mensen, vandaar misschien die naam, want in veel arme gezinnen zorgde een geit (*unne sik*) voor de melkproductie.

Aan het einde van het Brugpad slaan we rechtsaf, het heet hier nog steeds wijk B, later zal dit de Pastoriestraat worden. We gaan in de richting van de kerk en komen hier de **kruidenierswinkel** tegen van **Albert van Geffen**, die daarnaast 'met de papkar rondgaat'. Wat verderop aan de linkerkant zit **Bakkerij Jacobs** die eveneens **levensmiddelen** verkoopt. Voorbij de kerk slaan we heel even linksaf want daar zit de **sigarenwinkel** van **koster Bongers**, die later ook nog in **verzekeringen** doet. We draaien meteen weer om en hebben de kerk nu aan de rechterkant. Recht voor ons zien we het boomgaardje waar vroeger het huis van Van Doorn stond. Later in dit decennium zal hier een nieuw gemeentehuis worden gebouwd, maar op dit moment staat er een hek omheen. Als we even om dat hek heengaan richting de Molenstraat zit aan de rechterkant **schoenmaker Tielemans**, naast de boerderij van De Goeij. Maar we gaan nog niet richting de Molenstraat, eerst langs de linkerkant van het Marktveld waar een paar boerderijen staan, waar de gezusters

Het café van Johan van Doorn aan het Marktveld. Foto: Th. Schulz

Winteroij wonen en waar Bart Balvers woont, die later hier de eerste snackbar van de maaskant zal openen. We passeren **Café van Doorn**, dat in 1958, als Fons Rademakers hier de film Dorp aan de Rivier gemaakt heeft, zal worden omgedoopt tot **Moira**. Tegenover Café van Doorn zit de smederij

van **Sjef de Smid**. Als we het rijtje panden naar rechts afgaan komen we de **schilder Adriaan van Heck** tegen en de **bakker Marinus van Doorn**, die hier een nieuw pand bouwde na de sloop van de boerderij aan het Marktveld. We slaan nu linksaf de Molenstraat in, en meteen aan de linkerhand zit de **machinale malerij van Harrie van Doorn**. Over een aantal jaren zal hier een moderne Boerenbondwinkel worden gevestigd. Tegenover de malerij staat de villa waarin de Boerenleenbank gevestigd is, tevens het woonhuis van de directeur Meijs. Ook bij **Peter Smits** kun je voor **petroleum** terecht. Bij de molen Zeldenrust treffen we de mulder **Sjefke van Eerd**. Er

Het woonhuis en de malerij van Harrie van Doorn aan de Molenstraat. Foto: P. van Doorn

tegenover fruitteler **Jan Toebast**. Bij de molen maken we twee bochten naar links en bevinden we ons weer op de dijk richting het dorp. Aan de linkerkant woont **Van Os, de mandenmaker**. Een paar huizen verder zit de **kolenhandel van Platenburg**. In het grote huis onder aan de dijk, dat in 1835 werd gebouwd, is **notaris Leemans** gevestigd. De bouwer van het huis, Notaris Frijlinck, had een aantal zonen die zeer verdienstelijk fotografeerden. Zij zorgden ervoor dat er van het oude Lith prachtige foto's bewaard bleven. Ook liet het gezin Frijlinck regelmatig een fotograaf uit Haarlem komen voor de officiële familieportretten.

Op het stukje dijk naast het notarishuis, komen we langs Dorus van Maren, beter bekend als **Doruske de Kapper**. Wat verder zit **Jan van den Boogaard**, die echter beter bekend is als **Jan de Kaf** met een **fietsenhandel** en **benzinepomp**. Wat verder zien we de **kruidenierswinkel** van **Arnold van Weerden**. Het is in deze tijd gebruikelijk dat kruideniers de mensen thuis bezoeken om de boodschappen op te schrijven, waarna het bestelde een dag later bezorgd wordt. Nog maar weinig mensen bezitten een auto en grote supermarkten bestaan nog niet. Dat verklaart wellicht waarom meerdere kruideniers in één dorp een goed bestaan

hebben. Tegenover de winkel staat het **veerhuis** van **Janus De Blank**, die daar woont met zijn moeder. Later zal dit huis worden afgebroken en plaats maken voor een nieuwe woning, maar voorlopig stapt Theo er nog elke dag naar binnen om moeder De Blank de krant te brengen. Links

van het veerhuis wonen **Thé van de Zanden**, een **visser** en **Thé van der Maazen**, de **aannemer** die ondanks de beschikbare middelen, na de oorlog maar steeds niet mag beginnen met de wederopbouw van woning en bedrijf. De oorlog heeft in dit stukje Lith verschrikkelijke sporen getrokken. De Hervormde kerk vormde voor de oorlog samen met de jongensschool en de onderwijzerswoning van meester Huismans een idyllisch stukje Lith. Alle drie de gebouwen stonden met hun voorkant naar elkaar gericht en de daartussen gelegen speelplaats keek uit over de Maas en de uiterwaarden. De gebouwen werden in de oorlog zwaar beschadigd door een V-1, evenals de openbare school die hier stond, en werden na de oorlog verder gesloopt en geruimd. Op dit moment zien we hier de noodwoning van meester Huismans die ironisch Villa V-1 is gedoopt. Als we verder naar beneden lopen voorbij de domineeswoning, richting de smederij van Sjef van Herwaarden, komen we **Wim van der Maazen** tegen, eveneens een **aannemer**. Aan de overkant van de straat, ligt de achteringang van **busonderneming Ruijs**, die gevestigd is aan de Lithse dijk, naast het huis dat de voormalige

Het veerhuis van Janus de Blank. Foto: Th. Schulz

synagoge was. Daarnaast zit de achteringang en de werkplaats van **aannemer Grad de Bijl**, die eveneens gevestigd is aan de Lithse dijk. Hier ligt ook een klein paadje waarlangs je op de dijk kunt komen, precies naast het winkeltje van **Doortje van der Maazen**, waar je **textiel en furnituren** kunt kopen. Doortje is een zusje van de beide aannemers Van der Maazen. Gaan we verder aan de rechterkant dan komen we bij de **smederij** van **Tibosch**, die zich slingert rond de **sigarenfabriek** van **Vendelmans**. Wacht, dat vergt enige uitleg: De achteringang en de werkplaats van de smederij liggen dus aan de straat, ernaast op de hoek aan de dijkopgang, ligt de sigarenfabriek van Vendelmans. Als je die hoek omgaat zit de voordeur van Tibosch ernaast. Verder naar boven staat, nog steeds rechts, de **kruidenierswinkel** van **Hetteema, de Edah**. We slaan even rechtsaf lopen het stukje dijk helemaal uit en draaien dan om. Links zien we de voorkant van busonderneming Ruijs en aannemer De Bijl. Rechts tegenover Ruijs het **snoepwinkeltje** van **Romeijnders**, destijds slim gesitueerd naast de speelplaats van de jongensschool. Op datzelfde stukje staat het woonhuis van **sigarenfabrikant Vendelmans** en een stukje verder de woning en de **sigarenfabriek** van **Dousi**. Tegenover de dijkopgang, staat de **slagerij** van **Pompen**. Ernaast ligt een brede inrit en zelfs een prachtig stukje tuin, dat grenst aan het perceel van buurman **Johannes de Poot**, ook **slager**.

Daarnaast is het **café** van **Harrie de Poot**, de broer van Johannes. De statige dokterswoning ertegenover wordt bewoond door **dokter Martens**, die vlak na de oorlog is aangesteld als **gemeentearts**. Soms zie je hem op zo'n grote legermotor door het dorp rijden. Naast de dokter heeft **Schouten** een **bakkerij** en **kruidenierswinkel**, vlak naast het gemeentehuis dat spoedig niet meer als zodanig dienst zal doen. Naast het café van Harrie de Poot staat een dubbel woonhuis waarin aan de ene kant **Harrie Vendelmans**, de **kapper** is gevestigd en aan de andere kant **Hoskam**, een winkel in **huishoudelijke artikelen, kleding, breiwool etc.** Later zal Hoskam het huis naast het

oude gemeentehuis kopen en er zijn winkel in vestigen. Verderop zit nog zo'n dubbele woning naast het paadje dat naar beneden naar het veer over de Maas loopt: **Antoon de Poot, de loodgieter** en **Piet de Blank** die een winkel in **galanterieën** heeft, **luxe huishoudelijke artikelen en wat speelgoed**. In het volgende huis woont **Hent van Os, de fietsenmaker**, en ertegenover woont **Pietje de Bijl, ook een aannemer**. Verderop woont **Sjaak Vendelmans**, met opwindende handel voor kinderen: hij verkoopt namelijk **ijs**. Aan huis, maar ook vanuit een **ijscokar** waarmee hij op hoogtijdagen door Lith trekt. Daar tegenover treffen we de **groentewinkel** van **Wim van Zoest**. Als we nu weer even naar de rechterkant kijken zien we **Café Slijpen**, de plek waar de Lithse Wielclub in 1956 zijn vijftigjarig jubileum viert. En dan ligt er ineens een open stuk grond, dat in geen jaren bebouwd is geweest. Theo weet er het fijne van: toen de villa van **Janssen Boten** werd gebouwd,

De Lithse Wielclub gefotografeerd voor Café Slijpen in 1956. Foto Th. Schulz.

kocht de familie het stukje grond tegenover de villa om er zo voor te zorgen dat er altijd vrij uitzicht op de Maas zou zijn. De boten van Jansen lagen verderop aan 'D'n Bol'. Lopen we voorbij dit open stukje dijk, dan zien we het mooie oude huis van **Stientje de Groen**, die hier een **apothek** heeft. Later zal het pand grotere ramen krijgen als de firma **Latour** hierin gevestigd is.

Midden Slagerij Pompen op de Lithse dijk, rechts de Edahwinkel van Hetteema en links de zijgevel van de dokterswoning. Foto: Collectie Streekarchief Oss.

Links Kleermaker Adr. Richters.
Foto: Collectie Heemkundekring

Voorbij de villa aan de linkerkant hebben ooit huizen gestaan, maar sinds het huisje van Pietje de Veer afbrandde, is de plek opengelaten en ligt er nu een dijkopgang. Voorbij deze dijkopgang woont **kleermaker Richters** met zijn moeder. Na zijn huwelijk zal hij het tegenover liggende kantoor van Janssen kopen en daar zijn beroep uitoefenen. Naast Richters is **Sjef van der Maazen** gevestigd, hij is schilder maar heeft tevens een **kruidenierswinkel**. Dochter Dina bezoekt de klanten thuis om de bestellingen te noteren. Verder nu naar **Huize Wielzicht** dat een beetje onder aan de dijk staat.

Nu woont hier nog oud burgemeester Van Heeswijk, maar over enkele jaren zal het huis verkocht worden aan de zoon van **kolenhandel Platenburg** die hier ook een **kolenhandel** zal beginnen. Op het stuk dat we nu vervolgen richting de Lithse Ham, staat alle bebouwing binnendijs, dus links van de dijk. We passeren het **postkantoor**, van **Quint**, we komen langs een open stuk waar vroeger een wiel lag, de beroemde wiel die een rol speelde in de legende van de 'Lithse Snoek'. Inmiddels is de wiel alweer lang geleden gedempt met zand en grind uit de bouwput van de stuw bij Lithoijen. Voorbij dit open stuk woont **Hasje van de Zanden**, visser en stamvader van alle Van de Zandens in Lith die vissen op de Maas of uitzwermen als schippers. Daarnaast zit de kleine **levensmiddelenwinkel** van **Geert van Wouw**. Ook **Jans Hoek** woont op dit stukje. Jans is een opgewekte en graag geziene vrouw die met handel langs de deuren gaat. Jans hoort, ziet en onthoudt alles en dat maakt haar geliefd, want wie vindt het nou niet leuk om gefeliciteerd te worden met zijn verjaardag of gevraagd te worden hoe het met de kleine is? Verder vinden we hier **Klaas Mulders** die **manden en klompen** maakt, en **Harrie vd Zanden**, die naast **visser** ook **kruidenier** is.

We zijn aangeland bij de Ringkade en we maken een klein uitstapje naar de hoek met De Eng, waar het **schildersbedrijf** van **Johan Verharen** gevestigd is. Weer terug op de dijk komen we nu langs het **timmerbedrijf** van de **gebroeders Gerrit en Piet Jacobs**. Dan woont daar **Huub de Jong**, die deed in **zand en grind**. Verder woont hier de visser **Piet van de Zanden** die tevens een **café** heeft. In dit pand zal zestig jaar na nu een eethuisje gevestigd worden door een kleinzoon van deze Piet. Ernaast ligt het wat luxere huis van Toontje van der Zanden. Zijn kinderen schipperen op de Maas. Ook **Dievelaar** combineert een **bakkerij** met de verkoop van **levensmiddelen**. Hier kun je het Brouwerspad in dat uitkomt in wat later de Zomerstraat zal heten, bij **kolenhandel Van Schijndel**. Als we de dijk verder vervolgen passeren

Café van Eldijk. Foto: Collectie Mw. P. van Eldijk.

we achtereenvolgens nog **Driek van Boxtel**, de **schoenmaker**, **Toontje van Heumen** de **schilder**, **Café van Eldijk** en het mooie huis van **Dokter Lappe**, de **kruidendokter**. Zouden we nu de dijk afgaan de latere Zomerstraat in, dan komen we bij **Wijgerse** die de boer opgaat met een dorskast en daarmee een soort van **loonbedrijf** is.

Maar we blijven op de dijk want hier op de hoek zit **Doruske van Schijndel** met zijn **kolenhandel**. Verderop zien we de **levensmiddelenwinkel** van **Jos van Teefelen**, het middelste van drie identieke huisjes. Zo'n zelfde soort winkel vinden we verderop bij **Has van Wouw** die evenals Jos van

Het huis van Dr. Lappe, natuurgenezer.
Foto: Collectie Heemkundekring

Teefelen een paar koeien houdt. De middenstand houdt hier op de dijk op bij het **café van Frans Wertenbroek**. Zouden we verder gaan dan kwamen we uit in het volgende dorp, Kessel. We gaan dus even een stukje terug en gaan naar beneden via de Citadelstraat. Aan het einde daarvan is het **loonbedrijf** van **Nat van Amstel** gevestigd. Als we linksaf slaan op de hoofdweg, we zijn

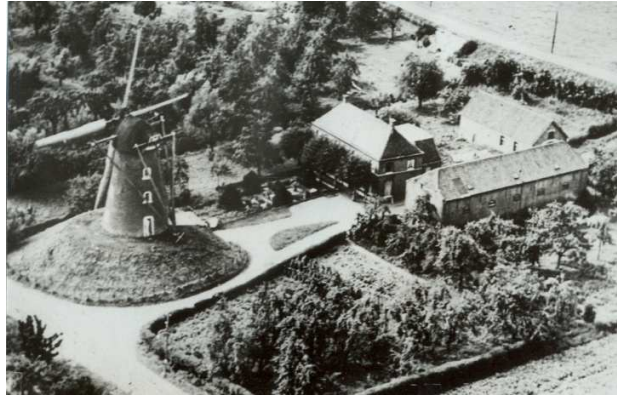

Café het Haasje. Foto: Th. Schulz

aangeland in Wijk D, komen we langs **Café het Haasje**, en de voormalige **brouwerij 'Het Hert'** van de familie **Van Mourik**. Tegenwoordig (vijftiger jaren) wordt hier niet meer gebrouwen maar van hier uit wordt nog steeds bier gedistribueerd in de omgeving. Hier heet het Wijk C. Verderop aan de rechterkant ligt de **kruidenierswinkel van Aai van Zoest** en voorbij het kapelleke links, aan het Engwijkpad, zit **Van de Koolwijk**, met een **levensmiddelenwinkel**. Ook de **eierveiling** is hier gevestigd en niet te vergeten **Thijs van de Velden** die **klompen en petroleum** verkoopt. Interessant om te weten is dat **Kees Reuser**, de **kooiker** op het einde van het Engwijkpad woont. Aan de andere kant van de straat staat **boterfabriek De Maaskant** waar nu nog volop bedrijvigheid heerst. Hier eindigt de krantenwijk. Op de volgende pagina nog enkele foto's.

Hier verlaten we de vijftiger jaren en maken we een tijdsprong van een kleine zestig jaar. We zijn weer terug in 2010 en er is veel veranderd in Lith. Als bewaarder van het fotoarchief van de Heemkundekring én als verdienstelijk fotograaf heeft Theo Schulz er in de loop van de jaren voor gezorgd dat er niets verloren ging van 'hoe het was'.

Veel verbeterde in de loop der jaren en sommige dingen hadden eigenlijk beter kunnen blijven zoals ze waren. Maar ook een dorp als Lith ontwikkelt zich en met elke nieuwe generatie komen er ook weer nieuwe bestuurders van het dorp en nieuwe bewoners in het dorp. Samen maakten en maken ze Lith tot wat het nog steeds is: een prachtig plekje tussen de polders en de Maas!

Van links naar rechts en van boven naar beneden:

1: De eierveiling aan het Engwijkpad, gefotografeerd in 1980 door Th. Schulz.

2: Molen Zeldenrust 1951, collectie Mw. Reuser.

3: De notariswoning in 1948, collectie Streekarchief Oss.

4: Een luchtfoto van het woonhuis en de garage van Maaskant Tours. Later werd het perceel links bijgekocht voor uitbreiding van het bedrijf naar het huidige Maaskant Reizen.

Collectie: Fam. Smits.

5: Brouwerij 'Het Hert' en woonhuis van de Fam. van Mourik. Collectie: Fam. van Mourik.

6: Boterfabriek De Maaskant.

